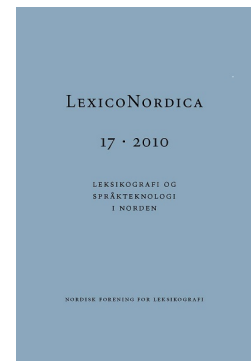

LexicoNordica

Titel: Leksikografi og språkteknologi i Norden
Forfatter: Ruth Vadtvædt Fjeld og Henrik Lorentzen
Kilde: LexicoNordica 17, 2010, s. 9-13
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive>

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Leksikografi og språkteknologi i Norden

Ruth Vatvedt Fjeld & Henrik Lorentzen

Årets tema i LexicoNordica er ”Leksikografi og språkteknologi i Norden”. På det forberedende symposiet på Schæffergården ble det holdt 11 faglige foredrag som ble avsluttet med en sammenfattende diskusjon. Fem av de nordiske landene var representert. På symposiet ble det særlig drøftet hvilke deler av våre fagområder som er av felles interesse for språkteknologi og leksikografi, og i hvilken grad de to fagfeltene kan ha nytte av hverandres forskning og kartlegging. Disse foredragene er nå utarbeidet til faglige artikler og utgjør årets nummer av LexicoNordica sammen med to ikke-tematiske bidrag og åtte meldinger av forskjellige nordiske leksikografiske utgivelser. I tillegg er en artikkel en kommentar til en tidligere artikkel i LexicoNordica, og til sist meldinger om de nordiske leksikografikonferansene i 2009 og 2011.

Lenge har man i leksikografisk arbeid nå hatt stor praktisk nytte av datamaskinell lagring og bearbeiding av sine store datamengder, og det er fortsatt svært viktig. Ikke minst er gode redigeringsprogrammer en uvurderlig hjelp. Men slike programmer er ofte forretningshemmeligheter, og de har vært lite eller svært overflatisk omtalt. Det er jungeltelegrafene som har vært den viktigste informasjonskanalen når et leksikografisk prosjekt skulle velge redigeringsprogram, og det er betydningsfulle valg for leksikografiske prosjekter, som ofte innebærer et stort og varig arbeid med store kostnader. Artikkelen til Sjögreen & Sköldberg gir en god oversikt over ordboksredigeringsprogrammer som er i bruk i Norden. Artikkelen til Halskov og Bick presenterer også egentlig hjelpeprogrammer for tradisjonell leksikografi, men går ut over det vi vanligvis tenker på som redigeringsprogram.

Men disse artiklene er sånn sett litt på siden av årets hovedtema, som representerer noe relativt nytt innen leksikografien, nemlig hva slags leksikalsk beskrivelse man har behov for når man lager maskinleselige leksikon.

Forholdet mellom språkteknologi og leksikografi er svært tett i moderne tid, det er nesten utenkelig å bedrive leksikografi i dag uten å nytte språkteknologiske ressurser. På den andre siden er språkteknologien blitt avhengig av gode leksikalske beskrivelser, langt på vei er disse to fagdisiplinene gått inn i en symbiose. Vi ser det som nyttig at fagfolk fra begge leire møtes og diskuterer muligheter og samarbeid framover, også mellom de nordiske landene.

Flere av artiklene gir et oversyn over status quo for språkteknologi og leksikografi pr. januar 2010, dvs. hvilke språkteknologiske programmer og ressurser for leksikografisk beskrivelse som er tilgjengelige. Det gjelder Pedersen fra Danmark, Borin og Kann fra Sverige, Rögnvaldsson fra Island, og Hagen & Nøklestad fra Norge. Slike oversikter er gode utgangspunkt for videre arbeid, for mulig samarbeid og for arv av andres metoder og produktutvikling, slik at man unngår dobbeltarbeid. De nordiske språkene har så mye til felles at slikt arvegods er svært verdifullt. Andre artikler presenterer spesielle språkteknologiske verktøy som er til stor hjelp i leksikografisk beskrivelse, som Bicks kollokasjonsanalyseprogram, andre språkteknologiske prosjekter der den leksikografiske beskrivelsen er særs viktig, som Lindén & Carlson og Pedersen om WordNet, Halskov om automatisk nyordsregistrering og Nikulasdóttir & Whelpton om automatisert semantisk beskrivelse av substantivers betydning. I artikkelen til Trosterud legges det særlig vekt på hvor viktig det er at språkteknologer og leksikografer samarbeider, særlig i små språksamfunn der kostnadene ved leksikalsk dokumentasjon relativt sett blir store.

Til sammen gir disse artiklene en god oversikt over hvor langt forskningen i grensefeltet mellom språkteknologi og leksikografi er kommet i Norden i dag, og vi får en del konkrete beskrivelser

av hvilken praktisk nytte man kan ha av det i dokumentasjon av ordforråd, og også viktigheten av leksikografisk beskrivelse i andre språkteknologiske produkter.

Det er to ikke-tematiske artikler i denne utgaven av *LexicoNordica*. En artikkel dokumenterer arbeidsmetoden for store leksikografiske verk, der redaktøren sitter med en mengde ordbokssedler og redigerer uten hjelp av moderne, språkteknologiske analyser, nemlig Wendts beskrivelse av den tradisjonelle redigeringsmåten i store, dokumenterende ordbøker. Den andre ikke-tematiske artikkelen, skrevet av Pálfi, Stokholm & Tarp, gir en historisk oversikt over ordbøker mellom dansk og ungarsk.

Det er en viktig oppgave for et skrift som *LexicoNordica* at det også presenterer ordbøker og andre leksikografiske produkter som kommer ut, og gir kritiske anmeldelser av dem. Det har vi absolutt klart i årets årsskrift, med 10 artikler som handler om utgitte ordbøker eller andre leksikografiske prosjekter. Slike meldinger er nødvendige kritiske refleksjoner rundt midler og metoder i leksikografien, som driver faget videre og øker bevisstheten om faget.

LexicoNordica er også et forum for faglig diskusjon og meningsbryting, noe Becker-Christensens kommentar til et tidligere bidrag er et godt eksempel på.

Som vanlig inneholder også denne utgaven av årsskriftet meldinger fra Nordisk forening for leksikografi.

V

LexicoNordica har med dette nummer fått ny redaksjon, med to nye hovedredaktører og også utbytting av noen andre medlemmer i redaksjonen. Den nye redaksjonen består av Ruth Vatvedt Fjeld og Henrik Lorentzen som hovedredaktører, og Sturla Berg-Olsen, Ken Farø, Jón Hilmar Jónsson, Nina Martola og Emma Sköldberg som nasjonale redaktører. I alle tidligere nummer helt fra 1994 har Henning Bergenholtz og Sven-Göran Malmgren vært hovedre-

daktører. De har hatt en god hånd med årsskriftet og lagt opp en løype som gjør det rimelig greit å fortsette. Etter et års arbeid som hovedredaktører har vi imidlertid også fått enda større respekt for det store arbeidet som de i så mange år har utført for det nordiske leksikografiske fagmiljøet og fellesskapet.

Det store arbeidet med layout har tidligere vært ivaretatt af Kristinn Jóhannesson. Det er fra og med dette nummer overtatt av Laurids Kristian Fahl. Tidsskriftet har i denne forbindelse også fått en ansiktsløftning med nye skrifttyper og en mer luftig sats. Vi håper det faller i lesernes smak.

Symposiet på Schæffergården i januar mottok økonomisk støtte av Stiftelsen Clara Lachmanns fond, av Letterstedtska föreningen og av Fondet for dansk-norsk samarbejde. Utgivelsen av dette nummer av årsskriftet har fått tilskudd fra Ekspertgruppen Nordens språkråd. Redaksjonen takker hjertelig for denne støtten.

Neste års symposium blir som vanlig holdt på Schæffergården utenfor København 28.-30. januar 2011. Videre informasjon om symposiet legges ut på foreningens hjemmeside (<http://www.nordisk-sprakrad.no/nfl>). Temaet for de to kommende symposiene er fastlagt av hele redaksjonen. De blir som følger:

2011 Onomasiologiske ordbøker i Norden

2012 Betydningsbeskrivelser i nordiske ordbøker

Til symposiet i 2012 mottar vi gjerne forslag til foredragsholdere, som kan sendes til vedkommende lands redaktør. Redaksjonen mottar ellers også gjerne forslag til temaer for kommende symposier.

Til sist vil vi takke lederen i Nordisk forening for leksikografi Birgit Eaker for alt arbeid hun har lagt ned i å søke om midler som gjør det mulig å holde symposier og utgi årsskriftet. Og aller sist vårt sine qua non, Rikke Hauge fra Språkrådet i Norge, som holder

i alle tømmer og ender slik at både det praktiske og sosiale rundt symposier og redigeringsarbeidet går så glatt som mulig.

Ruth Vatvedt Fjeld
professor
Institutt for lingvistiske og
nordiske studier
Universitetet i Oslo
Postboks 1001 Blindern
NO-0315 Oslo
r.e.v.fjeld@iln.uio.no

Henrik Lorentzen
seniorredaktør, cand.mag.
Det Danske Sprog- og
Litteraturselskab
Christians Brygge 1
DK-1219 København K
hl@dsl.dk